

Thực trạng và giải pháp phát triển kinh tế tư nhân trong bối cảnh Cách mạng công nghiệp 4.0

Nguyễn Thị Yến

Khoa Hệ thống thông tin quản lý, Học viện Ngân hàng

Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đã và đang tác động lớn đến mọi lĩnh vực kinh tế, xã hội. Cuộc cách mạng này mang lại nhiều cơ hội nhưng cũng đặt ra không ít thách thức cho các lĩnh vực, ngành nghề và các thành phần kinh tế, trong đó, có khu vực kinh tế tư nhân. Kinh tế tư nhân ngày càng lớn mạnh, chiếm tỷ trọng lớn và có vai trò quan trọng trong phát triển kinh tế đất nước. Tuy nhiên, thực tiễn quá trình phát triển kinh tế tư nhân vẫn còn nhiều vướng mắc, hạn chế. Bài viết làm rõ thực trạng, cơ hội và những thách thức, từ đó, đề xuất một số giải pháp nhằm phát triển kinh tế tư nhân trong bối cảnh cuộc cách mạng 4.0.

1. Thực trạng nền kinh tế tư nhân ở Việt Nam

Kinh tế tư nhân là một nhân tố quan trọng trong nền kinh tế của cả nước. Vai trò của kinh tế tư nhân đối với tăng trưởng kinh tế quốc gia là không thể phủ nhận. Tại Nghị quyết số 10/NQ-TW ngày 03/6/2017 của Ban chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản về phát triển kinh tế tư nhân trở thành một động lực quan trọng của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, Đảng và Nhà nước ta đã khẳng định kinh tế tư nhân là một động lực quan trọng trong phát triển kinh tế và khuyến khích hình thành, phát triển các tập đoàn kinh tế tư nhân đa sở hữu và tư nhân góp vốn vào các tập đoàn kinh tế nhà nước, có đủ khả năng tham gia mạng sản xuất và chuỗi giá trị khu vực, toàn cầu.

Nghị quyết nêu, trong những năm qua, nhất là từ khi thực hiện Nghị quyết Trung ương 5 khóa IX "Về tiếp tục đổi mới cơ chế, chính sách, khuyến khích và tạo điều kiện phát triển kinh tế tư nhân", kinh tế tư nhân ở nước ta đã không ngừng phát triển, đóng góp ngày càng lớn hơn vào sự nghiệp đổi mới và phát triển kinh tế - xã hội của đất nước.

Đại hội lần thứ XIII của Đảng khẳng định, phát triển mạnh mẽ khu vực kinh tế tư nhân cả về số lượng, chất lượng, hiệu quả "thực sự trở thành một động lực quan trọng trong phát triển kinh tế". Đây là chủ trương lớn, nhất quán của Đảng vừa thúc đẩy kinh tế tư nhân tiếp tục phát triển; vừa phát huy vai trò của thành phần kinh tế này trong phát triển kinh tế - xã hội, củng cố an ninh quốc phòng trong tình hình mới.

Dưới sự lãnh đạo của Đảng, kinh tế tư nhân đã phát triển rộng khắp trong cả nước, đóng góp quan trọng vào phát triển kinh tế, huy động các nguồn lực xã hội vào sản xuất, kinh doanh, tạo thêm việc làm, cải thiện đời sống nhân dân, tăng ngân sách nhà

nước, góp phần giữ vững ổn định chính trị, an sinh xã hội của đất nước. Khối kinh tế tư nhân đã khẳng định vai trò quan trọng trong cơ cấu nền kinh tế Việt Nam, ngày càng tăng trưởng về cả số lượng và chất lượng.

Từ năm 2011 đến nay, khối kinh tế tư nhân đã có sự tăng trưởng cả về số lượng và chất lượng. Cụ thể, giai đoạn 2006-2014, mỗi năm cả nước có khoảng 70.900 doanh nghiệp tư nhân mới thành lập, thì đến giai đoạn 2015-2020 con số này đã tăng lên đến 122.500 doanh nghiệp thành lập mới mỗi năm. Trong 9 tháng đầu năm 2021, mặc dù ảnh hưởng nặng nề của đại dịch Covid-19, nhưng cả nước vẫn có 85.483 doanh nghiệp thành lập mới. Quy mô vốn sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp tư nhân tăng mạnh, từ 6.875 nghìn tỷ đồng năm 2011, lên 24.024,5 nghìn tỷ đồng vào 2019, tăng gấp gần 3,5 lần.

Kết quả trên có được nhờ chủ trương phát triển kinh tế tư nhân gắn liền với quá trình chuyển đổi nền kinh tế của Đảng và Nhà nước những năm qua. Thể chế hóa các chủ trương đó, nhiều chính sách thúc đẩy phát triển, nâng cao năng lực của khu vực kinh tế tư nhân được ban hành và hoàn thiện như: Quyền tự do kinh doanh, tạo điều kiện cho người dân, doanh nghiệp tận dụng tiềm năng, cơ hội để kinh doanh phát triển; cơ chế, chính sách tạo điều kiện thuận lợi cho gia nhập thị trường theo hướng đơn giản hóa quy trình, thủ tục; cải cách doanh nghiệp nhà nước được đẩy mạnh tạo dư địa, không gian và cơ hội kinh doanh cho khu vực kinh tế tư nhân đầu tư nâng cao năng lực.

2. Cơ hội phát triển kinh tế tư nhân

Kinh tế tư nhân có được sự phát triển mạnh mẽ vượt trội như hiện nay là nhờ sự quan tâm của Đảng, Nhà nước và sự nỗ lực cống hiến của các cá nhân, tập thể, doanh nghiệp (DN) tư nhân. Bên cạnh đó, Cách mạng công nghiệp 4.0 đã tác động đến mọi

mặt của đời sống kinh tế, xã hội; mang đến nhiều cơ hội cho nền kinh tế nói chung và khu vực kinh tế tư nhân nói riêng.

Nội dung của cách mạng công nghiệp 4.0 bao gồm những tiến bộ trong công nghệ trên ba lĩnh vực: kỹ thuật số, vật lý và công nghệ sinh học. Những yếu tố cốt lõi của kỹ thuật số là: Trí tuệ nhân tạo (AI), internet kết nối vạn vật (IoT) và dữ liệu lớn (Big Data). Lĩnh vực vật lý với robot thế hệ mới, máy in 3D, xe tự lái, các vật liệu mới và công nghệ nano và lĩnh vực công nghệ sinh học, ứng dụng trong nông nghiệp, thủy sản, y dược, chế biến thực phẩm, bảo vệ môi trường, năng lượng tái tạo. Cách mạng công nghiệp 4.0 có tác động sâu rộng trong việc hiện đại hóa công cuộc phát triển kinh tế.

Những tác động tích cực của Cách mạng công nghiệp 4.0 và hội nhập kinh tế toàn cầu giúp khu vực tư nhân mở rộng phạm vi hoạt động, giúp sử dụng hiệu quả nguồn lực, tiết kiệm thời gian, nhân lực trong các hoạt động của mình. Với thời đại mở về công nghệ số hiện đại, các DN tư nhân có thể thu thập được các thông tin, dữ liệu một cách nhanh chóng và dễ dàng. Bên cạnh đó, những thay đổi tích cực về khoa học với nền tảng công nghệ số, tích hợp các công nghệ thông minh giúp tối ưu hóa quy trình sản xuất, quy trình kinh doanh, quy trình nghiệp vụ, phương thức sản xuất, từ đó nâng cao hiệu quả sản xuất kinh doanh cho DN tư nhân. Những năm gần đây, nhiều doanh nghiệp Việt Nam đã mạnh dạn ứng dụng công nghệ 4.0 vào các hoạt động sản xuất, kinh doanh, đem lại hiệu quả cao.

Sự bùng nổ về khoa học, công nghệ và hội nhập toàn cầu đã mang lại nhiều cơ hội việc làm cho người lao động. Bối cảnh hiện tại sẽ giúp các hoạt động kinh tế không bị giới hạn bởi khoảng cách địa lý. Phạm vi công việc và lĩnh vực hoạt động của các cá nhân, các DN được mở rộng. Chi phí giao thông vận tải và thông tin liên lạc sẽ giảm xuống, hậu cần và các chuỗi cung ứng toàn cầu sẽ trở nên đơn giản, hiệu quả hơn, khiến các chi phí thương mại sẽ giảm xuống. DN tư nhân sẽ có thể giảm được chi phí đầu vào một cách đáng kể đồng thời gia tăng đầu ra nhờ việc mở rộng phạm vi hoạt động.

Những thay đổi lớn trong bối cảnh hiện tại sẽ làm gia tăng sự cạnh tranh giữa các thành phần kinh tế, giữa các DN, các nhân trong nền kinh tế. Yếu tố cạnh tranh là cần thiết để góp phần thúc đẩy các cá nhân, tổ chức, DN phải luôn nỗ lực hết mình để có thể tồn tại và phát triển. Chính điều này giúp tăng năng lực cạnh tranh của DN thông qua tăng năng suất, sản lượng, chất lượng và giảm chi phí; Khuyến khích đầu tư cho khoa học công nghệ và sản phẩm mới; Thúc đẩy thương mại điện tử và hình thành các mô hình kinh doanh mới, cải thiện hiệu quả và tạo ra các loại hình doanh thu mới...

Việc nhận thức được những thay đổi và yêu cầu của thời đại mới sẽ tác động đến nhận thức và hành động của mỗi DN, cá nhân, khuyến khích các cá nhân nỗ lực học tập nâng cao trình độ khoa học công nghệ, ứng dụng những tiến bộ về kỹ thuật trong công tác chuyên môn, từ đó nâng cao năng suất lao động và chất lượng công việc.

3. Khó khăn thách thức

Bên cạnh những cơ hội và thuận lợi thì kinh tế tư nhân cũng đang gặp không ít khó khăn và thách thức trong bối cảnh mới với những thay đổi to lớn do ảnh hưởng của đại dịch Covid-19.

Nằm trong ảnh hưởng chung của đại dịch Covid-19 trên phạm vi toàn cầu, khu vực kinh tế tư nhân tại Việt Nam đang chịu ảnh hưởng nặng nề. Nhiều DN tư nhân được thành lập với cơ chế khuyến khích của Nhà nước, tuy nhiên chưa có đủ vốn, phương thức kinh doanh hiệu quả. Điều này dẫn đến nhiều DN kinh doanh thua lỗ, phải tạm ngừng kinh doanh hoặc thậm chí là giải thể, phá sản...

Theo Tổng cục Thống kê, trong tháng 9/2021, cả nước có 3.899 doanh nghiệp thành lập mới với số vốn đăng ký là 62,4 nghìn tỷ đồng và số lao động đăng ký là 49,9 nghìn lao động, giảm 32,3% về số doanh nghiệp, giảm 8,1% về vốn đăng ký và tăng 15% về số lao động so với tháng 08/2021; so với cùng kỳ năm 2020, giảm 62,2% về số doanh nghiệp, giảm 69,3% về số vốn đăng ký và giảm 39,9% về số lao động.

Bên cạnh đó thì yếu tố con người cũng là một rào cản cho phát triển kinh tế tư nhân trong thời đại công nghiệp 4.0, tỷ lệ lao động qua đào tạo có bằng cấp, chứng chỉ mới đạt 20,2% trên tổng số lao động. Thêm vào đó, theo công ty FPT, kỹ sư IT mới ra trường cần ít nhất thêm 1 năm đào tạo lại mới làm được việc. Báo cáo gần đây của WEF cho thấy hạ tầng nhân lực của Việt Nam đứng thứ 127/193 nước. Tại khu vực Đông Nam Á, Việt Nam chỉ tương đương Campuchia, thua kém Singapore, Thái Lan, Philippines, Malaysia.

Hiện nay, ở Việt Nam qui mô của đa số doanh nghiệp là vừa và nhỏ, thiếu vốn và trình độ công nghệ thấp. Hơn 31% GDP của Việt Nam là từ kinh tế hộ gia đình qui mô nhỏ và siêu nhỏ. Các doanh nghiệp nhỏ sử dụng công nghệ lạc hậu từ 2-3 thế hệ cũng là một rào cản đưa công nghệ 4.0 vào các ngành sản xuất. Báo cáo của WEF cho thấy việc đổi mới công nghệ của Việt Nam chỉ đứng ở vị trí 90/100 nước.

Bối cảnh hiện tại đang đặt ra thách thức lớn, khiến những DN tư nhân muốn tồn tại và phát triển cần phải nâng cao năng lực cạnh tranh. Trong khi đó, hiện nay, nhiều DN tư nhân trong nước còn chưa thích ứng được với những đổi mới. Nhiều DN tư

nhân còn rất bị động với các xu thế mới, không thấy được liên quan của các xu thế công nghệ đến ngành, lĩnh vực của mình, không sẵn sàng nâng lực để tiếp cận công nghệ, hệ thống hạ tầng...

4. Một số giải pháp phát triển kinh tế tư nhân trong bối cảnh hiện nay

Để tận dụng tối đa các cơ hội và vượt qua những thách thức, khó khăn góp phần đẩy mạnh kinh tế tư nhân trở thành một động lực quan trọng của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, cần thực hiện một số giải pháp sau:

Thứ nhất, Nâng cao năng lực lãnh đạo của Đảng và sự quản lý của Nhà nước trong phát triển kinh tế đất nước. Cần có sự thống nhất nhận thức, tư tưởng và hành động trong việc triển khai các chủ trương, chính sách về phát triển kinh tế tư nhân, tránh sự mâu thuẫn, chông chéo trong các văn bản quy định về các chương trình, chính sách đối với khu vực kinh tế tư nhân.

Thứ hai, Tăng cường các chính sách tài chính thúc đẩy doanh nghiệp tư nhân ứng dụng khoa học công nghệ nhằm nâng cao hiệu quả sản xuất, kinh doanh nhằm tăng giá trị sản xuất, nâng cao năng lực cạnh tranh. Rõ ràng, vấn đề tài chính là rào cản rất lớn đối với doanh nghiệp nhất là đối với các doanh nghiệp nhỏ và vừa không chỉ trong các hoạt động đổi mới, cải tiến công nghệ mà cả các hoạt động kinh doanh. Rào cản thứ hai đối với các doanh nghiệp khi thực hiện cải tiến công nghệ là sự thiếu vắng lực lượng lao động có trình độ và tay nghề. Lao động ở Việt Nam tuy đông về số lượng, nhưng yếu về tay nghề, nhất là đối với các lao động kỹ thuật. Ngoài hai rào cản chính trên, còn phải kể đến sự yếu kém về cơ sở hạ tầng (điện, năng lượng, đất đai, giao thông...).

Thứ ba, Tăng cường đầu tư cho phát triển kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội đồng bộ, hiện đại, nhất là giao thông, đô thị, cấp thoát nước, thủy lợi, xử lý chất thải bảo vệ môi trường...; Tạo mọi khả năng để các DN tư nhân dễ dàng tiếp cận với các nguồn lực như: Tài chính, đất đai, công nghệ, nhân lực...

Thứ tư, Tiếp tục hoàn thiện, đổi mới và nâng cao năng lực và hiệu lực quản lý nhà nước đối với nền kinh tế; Xây dựng bộ máy nhà nước và các thủ tục hành chính gọn nhẹ, công chức phải có trình độ chuyên môn cao, có khả năng tiếp cận khoa học, công nghệ và có thái độ phục vụ nhân dân hết mình.

Thứ năm, Cần có những chính sách hỗ trợ, động viên kịp thời những cá nhân, đơn vị chịu ảnh hưởng sâu sắc từ dịch bệnh và thiên tai; Hỗ trợ người dân, DN khôi phục lại kinh tế sau những khó khăn, mất mát. Các chính sách, chương trình cần nhanh chóng, kịp thời và tổ chức có hiệu quả.

Thứ sáu, Đào tạo, đào tạo lại, nâng cao chất lượng

nguồn nhân lực cho khu vực kinh tế tư nhân. Chất lượng giáo dục luôn là vấn đề cốt lõi, là yếu tố sống còn của từng cơ sở giáo dục, cũng như cả hệ thống giáo dục đại học. Khung trình độ quốc gia Việt Nam có 8 bậc, bao gồm 5 bậc giáo dục nghề nghiệp và 3 bậc giáo dục đại học. Thực hiện khung trình độ quốc gia sẽ có tác động mạnh mẽ đến nhiều bên liên quan, từ các cơ quan quản lý, người sử dụng lao động, các cơ sở đào tạo, người học, hướng đến các chuẩn mực quốc tế, góp phần làm thay đổi cơ bản chất lượng của giáo dục đại học hiện nay. Xây dựng tiêu chuẩn đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, có năng lực hành nghề chuyên môn, kỹ năng mềm, đặc biệt kỹ năng giao tiếp và làm việc nhóm, kỷ luật đạo đức làm việc, trách nhiệm nghề nghiệp và trách nhiệm lao động. Tập trung vào việc xây dựng thể chế, cơ chế, chính sách phát triển giáo dục nghề nghiệp phù hợp với xu thế hội nhập; hoàn thiện quy hoạch mạng lưới cơ sở giáo dục nghề nghiệp.

Thứ bảy, Nâng cao hiệu quả công tác Đảng, đoàn thể trong doanh nghiệp tư nhân. Muốn nâng cao chất lượng xây dựng tổ chức Đảng, đoàn thể ở các doanh nghiệp tư nhân, trước hết phải nâng cao nhận thức của chủ doanh nghiệp và người lao động về vấn đề này. Cần chú trọng làm tốt công tác tuyên truyền về vị trí, vai trò của tổ chức Đảng, đoàn thể chính trị-xã hội trong các doanh nghiệp tư nhân cho chủ doanh nghiệp và người lao động. Cùng với việc quán triệt, phổ biến quan điểm, chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước, các địa phương đều xác định lấy hiệu quả hoạt động để vận động, thuyết phục chủ doanh nghiệp và người lao động tích cực tham gia vào tổ chức, thành lập và duy trì hoạt động của tổ chức đảng, đoàn thể chính trị - xã hội./.

Tài liệu tham khảo

Đảng Cộng sản Việt Nam, Nghị quyết Hội nghị lần thứ năm Ban chấp hành TW Đảng khóa XII về phát triển kinh tế tư nhân trở thành một động lực quan trọng của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa

Đảng Cộng sản Việt Nam, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021

Hiếu Công,
http://www.xaydungdang.org.vn/Home/giai_bua_liem_vang/2020/13597/Su-lon-manh-cua-kinh-te-tu-nhan-va-cau-chuyen-phat-trien-dang, 'Sự lớn mạnh của kinh tế tư nhân và câu chuyện phát triển Đảng'

Nguyễn Quốc Điển,
<https://tapchitaichinh.vn/su-kien-noi-bat/kinh-te-tu-nhan-luc-keo-quan-trong-cua-kinh-te-viet-nam-thoi-hau-covid19-331387.html>, 'Kinh tế tư nhân - "Lực kéo" quan trọng của kinh tế Việt Nam thời hậu Covid-19'